

TAKO-senteret ved Lovisenberg Diakonale Sykehus (LDS) er et nasjonalt kompetansesenter for oral helse ved sjeldne diagnoser. Vi ser oral helse i et helhetlig perspektiv og baserer vår virksomhet på en tverrfaglig tilnærming. Tannleger innen forskjellige spesialiteter, tannpleiere, logopeder, fysioterapeut og tannhelsesekretærer samarbeider om undervisning, forskning og klinisk arbeid. Kommunikasjon og formidling er en viktig del av senterets arbeidsoppgaver.

APS type 1

Autoimmunt polyendokrint syndrom type 1 (APS type 1) er en arvelig tilstand som påvirker immunforsvaret i ulike deler av kroppen.

Illustrasjonsbilde. Foto: Brynhild Foshaug

APS Type 1 rammer munnen i størst grad. Oral candidiasis er ofte første tegn på APS type 1. Dette er oppvekst av sopp i munnhulen, hvor candida albicans er den vanligste arten. Diagnosen knyttes til mutasjoner i AIRE-genet. APS type 1 er også kalt APECED.

Funn og symptomer

Tilstanden medfører ofte kroniske soppinfeksjoner på slimhinner og rundt neglene i barneårene. Senere kommer symptomer på hormonelle forstyrrelser som følge av redusert funksjon av biskjoldbruskkjertelen og binyrebarken.

Emaljeforstyrrelser

To av de tre nevnte hovedfunnene over må være til stede for å stille diagnosen APS type 1. Men mange andre funn og symptomer kan forekomme, blant annet har tre av fire karakteristiske emaljeforstyrrelser på permanente tenner. Les mer under Sjeldne diagnoser på tako.no.

Tygging

Personer med liten eller ingen erfaring med faste eller harde konsistenser trenger tyggetrening over tid. Tygging kan blant annet påvirkes på grunn av sykdom.

Tygging er første steg i fordøyelsen av mat. Det er en kompleks prosess som involverer presis kontroll av en mengde muskler og er koordinert med svelgeprosessen. For optimal tygging trengs fingraderte kjevebevegelser. Opptrening kan være en viktig del av rehabilitering.

Må tilpasses

Opptreningen tilpasses den enkeltes behov og ferdigheter når det gjelder valg av øvelser og frekvens. Eventuelle svelgeproblemer (dysfagi) og allergier bør være avklart ved valg av materialer eller matvarer i treningen. I tillegg bør tannstatus, bittforhold og eventuelle strukturelle avvik i kjeveleddet, være vurdert før oppstart av oralmotorisk trening.

Kan trenes opp

—Kjevelfunksjon og kjevestabilitet kan trenes opp og opprettholdes ved hjelp av tyggetrening. Trening kan foregå ved bruk av tyggetube, tyggegummi, tyggeposer og forskjellige typer mat, forteller Børge Kjellesvik fra Oralmotorisk team (OMT). Les mer og se video på tako.no.